

ВИРАЖЕННЯ МОДАЛЬНОСТІ В НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Чепелюк А.Д., ст. викл.,
Лопатіна С., студ. ПР-43

Інтерес сучасної лінгвістики до модальності в німецькій мові не випадковий. Жодна мова (крім української) не має такої багатой та розгалуженої системи засобів вираження модальності, як німецька мова. Вони передають найтонші відтінки змісту, надають мові емоційного забарвлення і створюють жвавість, вільність та неповторний колорит.

Модальність – це категорія, що виражає ставлення того, хто говорить до змісту повідомлення. Модальність і лексико-граматична структура речення становлять нерозривну єдність.

Розрізняють три види модальності: реальну, або констатуючу; нереальну, або потенційну; наказову, або спонукальну.

Німецька мова має поле модальності, під яким розуміється модальна система в цілому, в основі якої лежить взаємодія засобів вираження модальності.

Модальність у німецькій мові виражається за допомогою лексичних, граматичних та фонетичних засобів. До лексичних засобів вираження модальності належать дієслова, частки та модальні слова.

Модальні дієслова є головними засобами вираження модальності в німецькій мові. Вже за своїм лексичним значенням вони істотно відрізняються від інших дієслів, передаючи чітко обмежену групу значень. До модальних дієслів належать: *mögen, müssen, sollen, wollen, können, dürfen*.

Модальні дієслова вживаються з інфінітивом основного дієслова, який вживається без частки *zu*, та утворюють разом з ним складений дієслівний присудок. Модальні дієслова виражають модальність як своїм лексичним значенням, так і граматичною формою.

Модальні значення мають також кілька повнозначних дієслів: *lassen, glauben, scheinen, brauchen, verstehen, wissen, vermögen*.

Для вираження модальності у німецькій мові широко вживаються модальні слова. Завдяки своєму яскраво вираженому лексичному значенню модальні слова тонше, ніж модальні дієслова, передають цілу гамму відтінків. Вони поділяються на декілька груп:

1) модальні слова, які виражають впевненість шляхом підтвердження: *bestimmt, durchaus*,

2) модальні слова, що виражають припущення, невпевненість, сумнів: *scheinbar, angeblich, vergeblich, hoffentlich, vermutlich, wahrscheinlich*,

3) модальні слова, що виражають впевненість шляхом заперечення: *keinesfall, keineswegs*.

Модальні частки, як і модальні дієслова, належать до найбільш вживаних засобів вираження модальності сучасної німецької мови. Можна виділити три групи часток:

Перша група - частки, що виконують граматичні функції: *zu* (*begann zu sprechen*).

До другої групи часток з лексичними функціями в реченні відносяться логічні або логічно-сміслові частки: *aber, auch, alle*.

Третю групу часток з лексичними функціями складають модальні частки, які відносяться до словосполучення, а не до всього речення в цілому. Це такі частки як: *wohl, schön, doch, etwa, auch* та багато інших. Дуже важливу роль у вираженні категорії модальності грає образотворча функція.

До граматичних засобів вираження модальності належать часові форми. Реальну модальність виражають часові форми дійсного способу дієслова; нереальну – всі часові форми кон'юнктива *Konditionalis I та II* і *Futurum II*, а також модальні конструкції *haben...zu + інфінітив, sein...zu + інфінітив*; дієприкметник *I* з часткою *zu*, які близькі за своїм модальним значенням до конструкцій з модальними дієсловами *sollen, müssen і können* та інфінітивом *I* пасивного стану, а за граматичним значенням до підрядних означальних речень спонукальну – наказовий спосіб, *Präsens und Futurum I Indikativ, Präsens Konjunktiv, Präsens Passiv Indikativ, Infinitiv I Aktiv und Partizip II*.

Фонетичний засіб вираження модальності – це інтонація. Одне й те ж саме речення, залежно від інтонації, може мати різну модальність.

Дослідження категорії модальності є дуже важливим для всіх, хто вчить іноземну мову, тому що нерозуміння категорії модальності призводить до спотворення змісту тексту.